

Súd: Krajský súd Banská Bystrica
Spisová značka: 17CoP/78/2015
Identifikačné číslo súdneho spisu: 6615206971
Dátum vydania rozhodnutia: 27. 01. 2016
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Zita Nagypálová
ECLI: ECLI:SK:KSBB:2016:6615206971.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Banskej Bystrici, ako súd odvolací, v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Zita Nagypálovej a sudcov Mgr. Dušana Ďuriana a JUDr. Renáty Deákovej, vo veci starostlivosti o maloleté deti L. N., nar. XX. XX. XXXX a Q. N., nar. XX. XX. XXXX, obaja v súčasnosti v Detskom domove, so sídlom Kollárova č. 29, Banská Bystrica, obaja zastúpení kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Lučenec, dieťa rodičov L. Q., nar. XX. XX. XXXX, trvale bytom B. č. XX, t. č. Ústav výkonu trestu odňatia slobody 937 01 Želiezovce, priečinok 42/VD a matky V. N., nar. XX. D. XXXX, trvale bytom B. č. XX, t. č. Ústav pre výkon trestu odňatia slobody 054 01 Levoča, PS 28/VT-2, za účasti starej matky maloletých detí R. P., nar. XX. XX. XXXX, bytom B. XX a Okresného prokurátora Lučenec, v konaní o nariadenie ústavnej starostlivosti o odvolaní matky proti rozsudku Okresného súdu Lučenec č. k. 11P/28/2015-68 z 03. 11. 2015, takto

rozhodol:

Rozsudok okresného súdu potvrdzuje.

odôvodnenie:

Okresný súd napadnutým rozsudkom zrušil rozsudok Okresného súdu Lučenec č. k. 11P/510/2004-22 z 15. 12. 2004, ktorým boli maloleté deti L. N. a Q. N. zverení do náhradnej osobnej starostlivosti starej matky R. P. a nariadil ústavnú starostlivosť maloletého L. N. v reedukačnom centre Veľké Leváre a ústavnú starostlivosť Q. N. v Detskom domove Banská Bystrica, Kollárova 29. Obom rodičom uložil povinnosť prispievať na výživu maloletých detí výživným vo výške 30 % zo sumy životného minima na nezaopatrené neploleté dieťa alebo na nezaopatrené dieťa podľa osobitného zákona v prospech ústavu, v ktorom sú maloleté deti umiestnené. Deti boli do ústavu umiestnené rozhodnutím Okresného súdu Lučenec o nariadení predbežného opatrenia z 30. marca 2015 z dôvodu, že stará matka maloletých detí R. P. vzhľadom na svoj zdravotný stav, vek a správanie sa detí nezvládla ich výchovu. Pred rozhodnutím vo veci súd vypočul oboch rodičov, starú matku detí, obstaral správy z Detského domova so sídlom Kollárova 29, Banská Bystrica, kde boli deti prijaté už 9. apríla 2015 a zistil, že už 10. apríla 2015 obe deti utiekli z detského domova, ale v ten istý deň ich príslušníci OR PZ Banská Bystrica našli. Po adaptácii na nové prostredie sa u detí začali prejavovať sklony k agresivite a vzdorovitosti. Rodičia sú v kontakte s maloletými deťmi písomne a telefonicky, počas letných prázdnin školského roka 2015 boli na krátkodobom pobyte v domácnosti starej matky. V tomto období sa v obci B. maloletý L. dopustil krádeže bicykla. Správanie maloletého Q. je primerané, ale maloletý L. je agresívny aj voči starej matke, v nadmernej miere používa vulgarizmy, nadáva a kričí na starú matku. Jeho agresívne správanie sa prejavuje aj v ústave. V detskom domove pri diagnostikovaní detí dospeli k názoru, že maloletý Q. môže byť umiestnený v detskom domove, nakoľko jeho správanie je ešte korigovateľné v bežnej samostatnej skupine detského domova, ale maloletý L. sa nevie adaptovať pre svoje agresívne správanie a je potrebné ho umiestniť v reedukačnom centre. Rozhodnutie o nariadení ústavnej starostlivosti odôvodnil okresný súd ustanovením § 54 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine (ďalej „Zákon o rodine“) a povinnosť

rodičov detí prispievať na ich výživu minimálnym výživným podľa zákona ustanovením § 62 Zákona o rodine.

Proti rozsudku okresného súdu podala odvolanie matka maloletých detí, v ktorom vytykala okresnému súdu, že neumiestnil spoločne obe maloleté deti do Detského domova v Banskej Bystrici, hoci sú deti na seba veľmi citovo naviazané, ale deti rozdelil tým, že maloletého N. umiestnil do reedukačného centra. V Detskom domove v Banskej Bystrici sú umiestnené aj jej ďalšie deti. Súd podľa nej nesprávne aplikoval ustanovenie § 54 Zákona o rodine, ktorý v ods. 1 ustanovuje, že náhradná osobná starostlivosť má prednosť pred ústavnou starostlivosťou a v ods. 5 prikazuje súdu pri nariadení ústavnej starostlivosti prihliadnuť na záujem maloletého dieťaťa, najmä na citové väzby maloletého dieťaťa k súrodencom a na ich zachovanie. Zdôrazňovala, že výkon trestu odňatia slobody jej končí 29. marca 2016 a má záujem sama svoje maloleté deti vychovávať, dovedy je ochotná sa o maloleté deti postarať jej sestra B. N., preto navrhla, aby maloletý L. a Q. boli zverené do náhradnej osobnej starostlivosti B. N..

K odvolaniu matky sa vyjadril Okresný prokurátor v Lučenci tak, že navrhuje potvrdiť rozsudok okresného súdu z dôvodu, že šetrením kolízneho opatrovníka nebola zistená osoba, ktorá by sa vedela o maloletého L. a Q. postarať. Po návrate matky z výkonu trestu odňatia slobody bude súd skúmať, či sa matka dokáže osobne o maloleté deti postarať. Stotožnil sa s názorom okresného súdu, že v súčasnosti vzhľadom na správanie sa maloletého L. bolo potrebné umiestniť ho v reedukačnom centre, i keď bol maloletý Q. umiestnený v Detskom domove v Banskej Bystrici.

Kolízny opatrovník detí taktiež doporučil potvrdiť rozsudok okresného súdu ako vecne správny.

Krajský súd prejednal vec bez nariadenia odvolacieho pojednávania podľa § 214 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „O. s. p.“) a rozsudok okresného súdu ako vecne správny podľa § 219 ods. 1, 2 O. s. p. potvrdil.

Zo spisu odvolací súd zistil, že maloleté deti L. a Q. spolu so svojou sestrou Q. N. boli umiestnení do ústavného zariadenia už na základe rozhodnutia Okresného súdu Lučenec z 25. 11. 2004 sp. zn. 11PPom/17/2004 z dôvodu veľmi zlých bytových a sociálnych pomerov rodine maloletých detí. Voči rodičom bolo začaté aj trestné stíhanie pre trestný čin týrania blízkej a zverenej osoby. Od nariadenia ústavnej starostlivosti maloletého L. a Q. upustil okresný súd po tom, čo ich stará matka R. P. prejavila záujem vychovávať maloleté deti a rozsudkom č. k. 11P/510/2004-22 z 15. decembra 2004 zveril Okresný súd Lučenec maloletého L. a Q. do náhradnej osobnej starostlivosti starej matky R. P.. Stará matka R. P. sa o maloletého Q. a L. starala až do roku 2015, kedy priznala problémy s výchovou oboch maloletých detí, ktoré nerešpektovali vyučovací proces, mali veľký počet vymeškaných neospravedlnených vyučovacích hodín, porušovali školský poriadok a odchádzali z domu aj na niekoľko dní. Maloletý L. bol agresívny, vulgárny, poškodzoval školský majetok, nerešpektoval vyučujúcich, preto Okresný súd Lučenec na návrh Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Lučenec z 25. marca 2015 nariadil predbežným opatrením starej matke R. P., aby obe maloleté deti odovzdala do starostlivosti Detského domova, Kollárova 29, Banská Bystrica. Uznesenie okresného súdu o nariadení predbežného opatrenia č. k. 5P/19/2015-6 z 30. marca 2015 nadobudlo právoplatnosť 22. 04. 2015 a okresný súd uznesením č. k. 11P/28/2015-7 z 19. mája 2015 začal podľa § 81 ods. 1 O. s. p. konanie o nariadení ústavnej starostlivosti maloletých detí L. a Q. N.. Obaja rodičia maloletých detí súhlasili s nariadením ústavnej starostlivosti maloletého L. a Q. a súhlasila s týmto riešením aj stará matka maloletých detí, ktorej boli zverené do náhradnej osobnej starostlivosti uznávajúc, že správanie sa maloletých detí je narušené. Nesúhlasila iba s tým, aby maloleté deti boli rozdelené a L. bol umiestnený do reedukačného centra. Na pojednávaní dňa 24. 08. 2015 stará matka uviedla, že podľa nej by mal maloletý L. mal nariadené psychiatrické liečenie v Kremnici.

Detský domov, Kollárova 29, Banská Bystrica predložil okresnému súdu správu o maloletých deťoch L. a Q., aj ich charakteristiku. V prvej správe z 29. 07. 2015 detský domov konštatoval, že maloleté deti chodia na krátkodobé pobyty k starým rodičom a počas tohto pobytu neboli avizované žiadne problémy ani nežiadúce správanie sa chlapcov. Už o mesiac, dňa 19. augusta 2015 korigoval Detský domov, Kollárova 29, Banská Bystrica svoju správu po zistení, že pri krátkodobom pobyte detí u starej matky v čase od 1. augusta do 14. augusta 2015 starosta obce B. kontaktoval detský domov a oznámil, že maloletý L. odcudzil v susednej dedine bicykel, ktorý chcel následne predať. Sama stará matka R. P. informovala starostu obce o neprimeranom správaní sa maloletého L., ktorý je agresívny voči

nej, používa vulgarizmy, nadáva jej a odvráva, nedodržuje čas vychádzok a nedokáže ho zvládnuť. L. správanie ju vyčerpáva aj po zdravotnej stránke. Práve tieto skutočnosti viedli okresný súd k rozhodnutiu, že maloletý Q. bude umiestnený v Detskom domove v Banskej Bystrici, ale u Vojtecha je potrebné vykonávať ústavnú starostlivosť v Reedukačnom centre Veľké Leváre.

V prechodných ustanoveniach k úpravám účinným od 1. januára 2016 v § 119b ods. 3 Zákona o rodine je upravené, že konania o zverení maloletého dieťaťa do náhradnej osobnej starostlivosti alebo do pestúnskej starostlivosti alebo o nariadenie ústavnej starostlivosti alebo o uložení výchovného opatrenia, o ktorých súd nerozhodol do 31. decembra 2015 sa dokončila podľa predpisu účinného do 31. decembra 2015. V zmysle tohto príkazu bolo potrebné rozhodnutie okresného súdu a odvolanie matky posúdiť podľa ustanovení Zákona o rodine v znení účinnom do 31. 12. 2015.

Podľa § 54 ods. 1, 2, 4, 5 Zákona o rodine v znení účinnom do 31. 12. 2015 náhradná osobná starostlivosť a pestúnska starostlivosť majú prednosť pred ústavnou starostlivosťou. Pred nariadením ústavnej starostlivosti je súd povinný vždy skúmať, či maloleté dieťa nemožno zveriť do náhradnej osobnej starostlivosti, a ak to nie je možné, do pestúnskej starostlivosti. Súd môže nariadiť ústavnú starostlivosť len vtedy, ak je výchova dieťaťa vážne ohrozená alebo vážne narušená, nie je možné dieťa zveriť do náhradnej osobnej starostlivosti alebo pestúnskej starostlivosti a a) dieťa je osvojiteľné a nie je možné ho zveriť do starostlivosti budúcich osvojiteľov alebo do starostlivosti fyzickej osoby podľa osobitného predpisu, b) rodičia dieťaťa nežijú alebo im v starostlivosti o dieťa bráni závažná prekážka, c) uložené výchovné opatrenie podľa § 37 ods. 3 nevedlo k náprave alebo d) rodičia dieťaťa sú pozbavení výkonu rodičovských práv. Ak súd nerozhodol podľa § 39 ods. 2 a 3 alebo podľa § 56, sú rodičia maloletého dieťaťa naďalej jeho zákonnými zástupcami a spravujú jeho majetok. Súd v rozhodnutí, ktorým nariaďuje ústavnú starostlivosť, musí presne označiť zariadenie, do ktorého má byť dieťa umiestnené. Pri rozhodovaní o ústavnej starostlivosti a označení zariadenia súd vždy prihliadne na citové väzby maloletého dieťaťa k rodičom, súrodencom a iným blízkym osobám a zohľadní možnosti zariadenia na utvorenie podmienok na zachovanie rodinných a citových vzťahov dieťaťa, jeho rodičov a súrodencov.

Ústavná starostlivosť je formou náhradnej starostlivosti o dieťa, ktoré považuje zákon za krajné a výnimočné opatrenie. Rodičia maloletých detí nemôžu zabezpečovať osobnú starostlivosť o maloletého L. a Q. z dôvodu, že sú obaja vo výkone trestu odňatia slobody a to obaja pre trestný čin ohrozovania mravnej výchovy mládeže. Otec detí okrem toho aj za spáchanie trestného činu podvodu. Rozhodnutiu okresného súdu o nariadení ústavnej starostlivosti predchádzalo zverenie oboch maloletých detí do náhradnej osobnej starostlivosti starej matky detí rozsudkom Okresného súdu Lučenec č. k. 11P/510/2004-22 z 15. decembra 2014, ale táto forma starostlivosti už neplnila svoju funkciu, pretože deti nerešpektovali starú matku a táto nezvládala výchovu maloletých detí. Deťom bolo potrebné zabezpečiť základné životné potreby - ubytovanie a stravu, dozerať na plnenie si školských povinností a vhodnými výchovnými opatreniami usmerniť ich ďalší život, preto nebolo účelné uložiť výchovné opatrenia podľa § 37 ods. 2 Zákona o rodine v znení účinnom do 31. 12. 2015. Rodičia maloletých detí, stará matka, ktorá nahrádzala osobnú starostlivosť rodičov, kolízny opatrovník aj prokurátor zhodne so súdom dospeli k názoru, že nariadenie ústavnej starostlivosti maloletých detí je odôvodnené, jedinou výtkou matky v odvolaní adresovanou súdu je, že ústavná starostlivosť maloletého L. sa má vykonávať v Reedukačnom centre Veľké Leváre.

Reedukačné centrum Veľké Leváre je jedným zo špeciálnych výchovných zariadení s ochranným režimom v systéme špeciálneho školstva v Slovenskej republike. Hlavnou úlohou reedukačného centra je výchova a vzdelávanie mladistvých, prevýchova emocionálne a sociálne narušenej mládeže (profil zariadenia).

Reedukačné centrum je v zmysle zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov súčasťou sústavy školských zariadení. Patrí medzi špeciálne výchovné zariadenia (§ 120 písm. b/ uvedeného zákona), do ktorého sa podľa § 122 ods. 2 písm. f) školského zákona prijímajú deti aj na základe rozhodnutia súdu o nariadení ústavnej starostlivosti podľa § 54 Zákona o rodine. Reedukačné centrum vytvára individuálny reedukačný program pre každé dieťa, ktorý vychádza z psychologickkej a špeciálno-pedagogickej diagnózy vykonanej na tento účel spravidla diagnostickým centrom a na základe výchovno-vzdelávacieho programu a individuálneho reedukačného programu poskytuje deťom do veku 18 rokov s možnosťou predĺženia o jeden rok výchovu a vzdelávanie,

vrátane prípravy na povolanie s cieľom ich opätovného začlenenia do pôvodného sociálneho prostredia na žiadosť dieťaťa (§ 122 ods. 1, 11 školského zákona).

Význam slova reedukácia je náprava. Potreba pobytu maloletého L. v reedukačnom centre je preukázaná správou Detského domova, Kollárova 29, Banská Bystrica a nimi vypracovanou charakteristikou maloletého L., ale aj výpoveďou starej matky maloletého R. P. a starostu obce B., z ktorých vyplýva, že maloletý L. sa nespráva ako slušný chlapec, je agresívny a drzý voči cudzím dospelým aj starej matke, nedodržiava pravidlá a dopustil sa aj krádeže za účelom získania peňazí z odpredaja odcudzeného bicykla. Povinnosťou súdu podľa § 54 ods. 5 Zákona o rodine v znení účinnom do 31. 12. 2015 pri rozhodovaní o nariadení ústavnej starostlivosti je vždy prihliadnuť na záujem maloletého dieťaťa. Prvoradou potrebou u maloletého dieťaťa je pozitívne rozvíjať jeho osobnosť, rozumové a fyzické schopnosti a viesť ho k mravnému životu. Tieto ciele prevažujú nad potrebou rozvíjať citové väzby maloletého dieťaťa k súrodencom. Umiestnenie oboch detí v rozdielnom ústave nemusí znamenať pretrhnutie súrodeneckých väzieb, pretože nejde o trvalé a nemenné rozhodnutie súdu. Zákon č. 245/2008 Z. z. ukladá reedukačnému centru vyhodnocovať individuálny reedukačný program minimálne raz za štvrtrok. Dĺžka pobytu maloletého L. v reedukačnom centre vo veľkej miere závisí práve od maloletého L., ktorého správanie sa vyžaduje nápravu. Matke končí výkon trestu odňatia slobody 29. marca 2016. Ak vytvorí maloletým deťom vhodné prostredie na ich výchovu, dôvody pre nariadenie ústavnej starostlivosti odpadnú.

Odvolačný súd vzhľadom na skutkový stav zistený súdom prvého stupňa, ktorý sa nezmenil ani počas odvolacieho konania súhlasí s názorom okresného súdu, že v najlepšom záujme maloletých detí za súčasného stavu bolo nariadenie ústavnej starostlivosti v takom zariadení, ktoré zodpovedá aktuálnym výchovným a sociálnym potrebám maloletých. Sestra matky B. N. ani neprejavila záujem o zverenie maloletého L. a Q. do jej náhradnej osobnej starostlivosti.

Podľa § 81 ods. 1, 2 Zákona o rodine bolo povinnosťou súdu v rozhodnutí, ktorým nariadil ústavnú starostlivosť uložiť rodičom, aby výživné na maloleté deti poukazovali zariadeniu, do ktorého má byť dieťa umiestnené. Obaja rodičia vykonávajú trest odňatia slobody v ústave pre výkon trestu odňatia slobody, kde nemajú možnosť ovplyvniť výšku svojho príjmu, aby si mohli plniť vyživovaciu povinnosť k maloletým deťom. O výške výživného rozhodol okresný súd v súlade s § 62 ods. 1 a 3 Zákona o rodine o ich povinnosti platiť výživné v zákonom určenej minimálnej výške.

Odvolať matku vyhodnotil odvolací súd ako nedôvodné a rozsudok okresného súdu podľa § 219 ods. 1, 2 O. s. p. ako vecne správny potvrdil.

Toto rozhodnutie prijal senát krajského súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu nie je odvolanie prípustné.